

Ponosni na prehojeno pot

Med partizanskimi odredi, ki letos slavijo 40 let svoje ustanovitve, je tudi Dolomitski odred NOV in POS. Ustanovljen je bil od 1. do 10. julija 1942 na Ključu in Vranjih pečinah v Polhograjskih Dolomitih. Po njih je tudi dobil svoje ime.

Kot je znano, se je narodnoosvobodilno gibanje v Polhograjskih Dolomitih začelo zelo zgodaj. Prvi partizanski borci ko bili organizirani v Raški in Mengeškomoravski četni Kamniškega bataljona ter Trziško-kranjski četni Storžiškega bataljona. Ko se je spomladi 1942 narodnoosvobodilno gibanje silno razmahnilo in je zajelo vso Slovenijo, je tudi v Dolomitih odhajalo v gozdove vse več zavednih ljudi, da bi se borili proti okupatorju in domačim izdajalcem. Iz skupin, ki so nastajale v posameznih območjih, je bila sprva ustanovljena 4. četa 1. bataljona Notranjskega odreda. Ko pa je četa štela več kot 100 borcev, so iz nje ustanovili 4. bataljon Notranjskega odreda. Tudi ta se je kaj kmalu zaradi svoje številčnosti preoblikoval v večjo enoto, odred. Sprva se je imenoval Polhograjski odred, kasneje pa so ga na željo borcev in poveljstva odreda preimenovali v Dolomitski odred. Novo ime je bolj ustrezalo glede na dejstvo, da je odred deloval od Ljubljane do bivše jugoslovansko-italijanske meje in meje med italijanskimi in nemškimi okupatorji, torej na širšem področju Polhograjskih Dolomitov, sestavljali pa so ga zlasti Dolomiti. Odred je bil ustanovljen prav v najtežjih dneh za naše NOG in zaveznike, ko je divjala velika italijanska roška ofenziva na naše prvo slovensko osvobodeno ozemlje, v kateri je sodelovalo 82.000 do zob oboroženih vo-

Posebnost in pomembnost Dolomitskega odreda se kaže zlasti v izredno težkih okoliščinah, v katerih je deloval in v izredno pomembnih bojnih nalogah, ki jih je uspešno izvajal. Najpomembnejše obdobje je od ustanovitve odreda do odhoda osrednjega vodstva NOG Slovenije iz Dolomitov na Rog spomladi 1943. Ob ustanovitvi je tedaj sorazmerno maloštevilni odred zavaroval prehod II. grupi odredov na Gorenjsko čez močno zavarovano razmejitveno črto med italijanskimi in nemškimi okupatorji, kmalu pa je nadzoroval večji del svojega operativnega območja. S tem je bilo ustvarjeno majhno osvobodeno ozemlje, ki je omogočilo nastanitev in delovanje osrednjega vodstva NOG Slovenije, kar je bilo za tiste razmere izrednega pomena (vodenje vse večje vstaje v predelih Primorske, Gorenjske, Notranjske, Štajerske, iz Dolomitov pa so bile možne zveze na vse strani, zlasti z Ljubljano). Dolomitski odred pa je bil sposoben tudi braniti osvobodeno ozemlje. Kronika odreda pove, da je v navedenem obdobju petkrat obranil svoje osvobodeno ozemlje oziroma območje Ključa in da je utrpel samo dva neuspeha, in sicer v Belški grupi in Bezenici marca 1943.

Zaradi izjemno težkih vojaškopoličnih okoliščin je bil Dolomitski odred aprila 1943 ukinjen, borci pa so bili porazdeljeni v enote Tomšičeve in Šerčerjeve brigade. Z odhodom odrednih enot je v Dolomitih ostalo do kapitulacije fašistične Italije le manjše število partizanov in političnih delavcev, kar je izkoristila reakcija za ustanavljanje belogardističnih postojank. Septembra 1943 je bil Dolomitski

ponosni so na žrtve, ki so jih dali. V štiriletnem boju so imeli 97 prvoborcev — nosilcev Partizanske spomenice 1941 in 14 narodnih herojev. Utrpeli so 994 žrtev okupatorja, od teh jih je padlo v boju 526, ubitih je bilo 137 talcev, v taboriščih jih je umrlo 129 in v zaporih 114. Požganih je bilo 476 domov in gospodarskih poslopij.

Se živeči borci Dolomitskega odreda, združeni v Skupnost borcev, se ob 40-letnici s ponosom oziramo na prehojeno pot. Naše misli so ob tem osredotočene na izročila narodnoosvobodilnega boja in socialistične revolucije, ki niso pomembna le za čas, v katerem živimo, ampak pomenijo kačipot za prihodnost vseh bodočih pokolenj. Naše misli zato prežema zvestoba revolucionarnim tradicijam, ki jih moramo razvijati in ustvarjalno uresničevati tudi v prihodnje. Naše misli so hkrati z mlado generacijo, katere vrstniki so pred 40 leti nosili glavno breme oboroženega boja, ki bo nadaljevala našo pot in ki iz naših rok vedno bolj prevzema odgovornost za nadaljnji razvoj samoupravne socialistične družbe. Se vedno pa se čutimo dolžni posredovati naše bogate izkušnje, dolžni smo tolmačiti resnico o našem boju in njegova izročila, dolžni smo z osebnim zgledom posebej moralne in etične vrednote revolucije in še zlasti lik našega borca. Mladina bo tako še lažje dojela, da ohranjanje revolucionarnih tradicij ne pomeni samo obujanja spominov, temveč predvsem razvijanje tovarištva, medsebojne pomoči in spoštovanja, iskrenosti, odgovornosti, ljubezni do domovine in še marsičesa lepega, kar je krasilo tudi borce Dolomitskega odreda pred 40 leti. Le tako bomo lažje premagovali težave, ki so neizogibne spremljevalke bitke za boljši jutri.

Z neomajnim zaupanjem v Titove besede, da je moč v našem mladem rodu, bomo letos praznovali 40-letnico ustanovitve odreda na Ključu 3. julija. Borci odreda bomo zborovali ob 9. uri, ob 11. uri pa bo začetek osrednje slovesnosti in tovariško srečanje z aktivisti, mladino in drugimi prebivalci dolomitskega območja.

Franc Dolenc

jakov, ko nemški vojaški stroj s 6 milijoni vojakov na vzhodni fronti še ni bil skrhan in zaustavljen in ko so Nemci v Afriki še nadalje prodirali proti Aleksandriji. Danes, po 40 letih, prav zagotovo lahko trdimo, da je bila ustanovitev Dolomitskega odreda postavljena v najodločilnejše in najusodnejše prelomno obdobje narodnoosvobodilne vstaje na Slovenskem in v celotni Jugoslaviji. Za ustanovitev prvih slovenskih brigad in odredov, med katerimi je bil tudi Dolomitski, se je vodstvo NOG lahko odločilo in ga uresničilo, ker je program Osvobodilne fronte združeval prebivalstvo v vsesplošni odpor proti okupatorju, zaradi njegove visoke patriotične zavesti, enotnosti in hrepenenja po svobodi. Ti pogoji so bili izpolnjeni tudi v Polhograjskih Dolomitih. V prvih borbenih vrstah je stala predvsem delavska in kmečka mladina, ki je nosila glavno breme oboroženega boja.

odred ponovno ustanovljen. Množičen odhod v partizane je omogočil oblikovanje številčno zelo močne enote, saj je imel v svoji sestavi 600 borcev. Vanj je bil vključen tudi ves Logaški bataljon. Dolomiti so bili zopet skoraj v celoti osvobodjeni, razen maloštevilnih belogardističnih in nemških postojank v večjih krajih. Po odredbi operativnega štaba za zahodno Slovenijo z dne 17. oktobra 1943 je bil Dolomitski odred ponovno ukinjen, borci pa so bili porazdeljeni v enote Triglavске divizije NOV in POS.

Ko je bil 23. januarja 1944 odred tretjič ustanovljen, so bile razmere v Dolomitih že tako težavne, da je lahko akcije na tem področju izvajal le občasno, največ pa se je drževal na območju sedanjih občin Idrinja in Postojna. Tudi odred v tretji sestavi je bil zelo aktiven, saj je izvedel mnogoštevilne zelo uspešne bojne akcije, tesno pa je sodeloval tudi z ostalimi enotami NOV in POS in je veliko prispeval k osvoboditvi Dolomitov in vse naše domovine.

Prebivalci Dolomitov so ponosni na svoj odred. Ponosni so na svojo borbo za svobodo,

FOTO ANTIKA

Društvo slovenskih fotografskih delavcev bo v nedeljo, 27. junija v predverju ljubljanskih Križank pripravilo že peto srečanje poklicnih fotografov, amaterjev in ljubiteljev fotografije.

Na sejmu si boste lahko ogledali stare fotoaparate in fotografske pripomočke, ki jih bodo razstavili na ogled ali za prodajo in zamenjavo obiskovalci in člani društva.

Med srečanjem, ki bo trajalo od 8. do 13. ure, si boste lahko ogledali diapozitive o zgodovini fotografije od njenega izuma do danes in o starih fotografskih aparatih, lahko boste kupili ali zamenjali vse, kar je v zvezi s fotografijo, ali pustili, da vas fotografira mož v iraku, ki bo s starim fotoaparatom in improviziranim ateljejem napravil vaš najnovejši posnetek, kot bi to storili ob koncu prejšnjega stoletja.

To je priložnost za nova poznanstva s starinami in novimi prijatelji, zato se dobimo na sejmu FOTO ANTIKA.